

Evidencijski broj / Article ID: 13779189
Vrsta novine / Frequency: Tjedna
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section:

▶ RAZGOVOR

**Ivo Felner,
potomak
obitelji
Kaboga**

> str. 10

RAZGOVOR S IVOM FELNEROM, POTOMKOM DUBROVAČKE VLASTEOSKE OBITELJI KABOGA

Nisam mogao odbiti ponudu da v

Dugo godina nisam dolazio u Dubrovnik - priča Ivo Felner. Opet sam počeo dolaziti nakon odlaska u mirovinu 2000., a kad su me tri godine pitali hoću li se prihvatiti obnove ljetnikovca Bunić Kaboga s oduševljenjem sam prihvatio.

Silvia Rudinović
 Foto: Nikša Duper

„Dubrovački ljetnikovci imaju slavnu prošlost, sramotnu sadašnjost i neizvjesnu budućnost“, rečenica je Nade Grujić, povjesničarke umjetnosti čiji je doprinos zaštiti i obnovi dubrovačke baštine nemjerljiv, a prisjetila je se ministrica kulture Andrea Zlatar Viočić na ovoj tjednom predstavljanju završetka obnove ljetnikovca Bunić Kaboga (Bona Caboga), na predjelu Batahovina u Rijeci dubrovačkoj.

Projekt obnove, vrijednosti gotovo tri milijuna eura, temeljen je upravo na istraživanjima Nade Grujić, a senzacionalan posao, u protekle tri godine, odradili su arhitektonski studio Vetma, autori idejnog, glavnog i izvedbenog projekta, potom zaposlenici Hrvatskog restauratorskog zavoda, u konzervatorsko-restauratorskim radovima na zidnim oslicama i kamenoj plastici ljetnikovca sa svim pripadajućim prostorijama, te Dom izgradnja i Građevinar Quelin koji su izveli građevinske radove. Čak su uspjeli cijeli projekt završiti s manje novca nego što je to bilo planirano. U prizemlju obnovljenog zdanja bit će smješteni Hrvatski restauratorski zavod, s odjelima za restauriranje papira i zidno slikarstvo, a veliki dio će biti otvoren za izložbe, predavanja, koncerte i razne druge kulturne sadržaje.

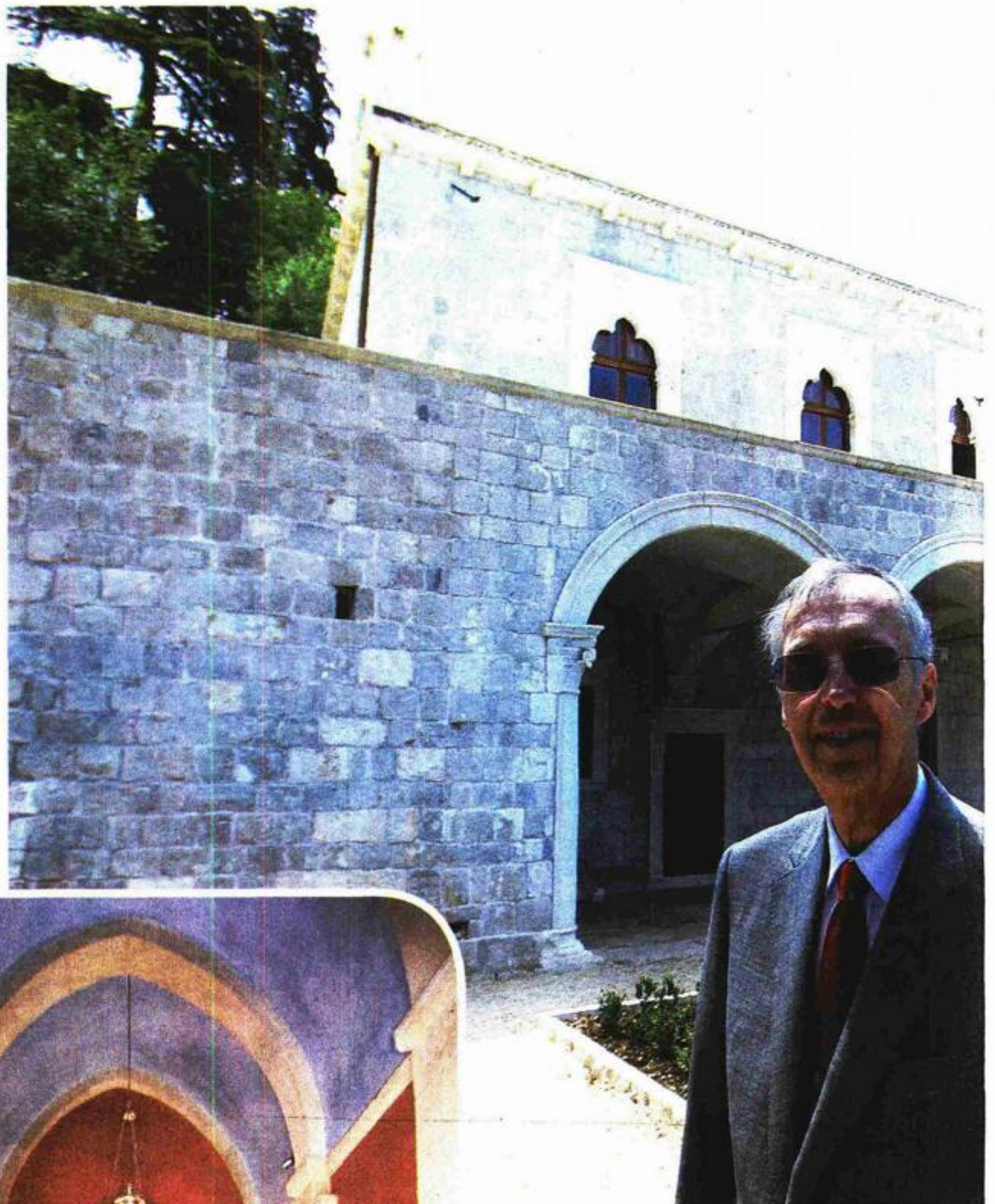
Simbolično, naglasila je ministrica kulture, ljetnikovac Bunić Kaboga nalazi se na ulazu u Rijeku dubrovačku, pa je izrazila nadu kako će ovaj događaj biti ulaz u obnovu svih ladanjskih zdanja tog zaštićenog područja. Međutim, pitanje je, postoji li još netko kao što je Ivo Felner, potomak obitelji Kaboga, koji je na obnovi jednog od dvadesetak najvrjednijih spomenika kulturne baštine u Hrvatskoj i dubrovačke ladanjske arhitekture iz 15. i 16. stoljeća, radio deset godina. Na poziv donatora 2003. godine, Felner, danas umirovljeni doktor kemijskih znanosti sa stalnom

adresom u Švicarskoj, prihvatio se posla upravljanja Zakladom 'Batahovina Foundation' radi prikupljanja novca, a potom je preuzeo upravljanje obnovom ovog ljetnikovca.

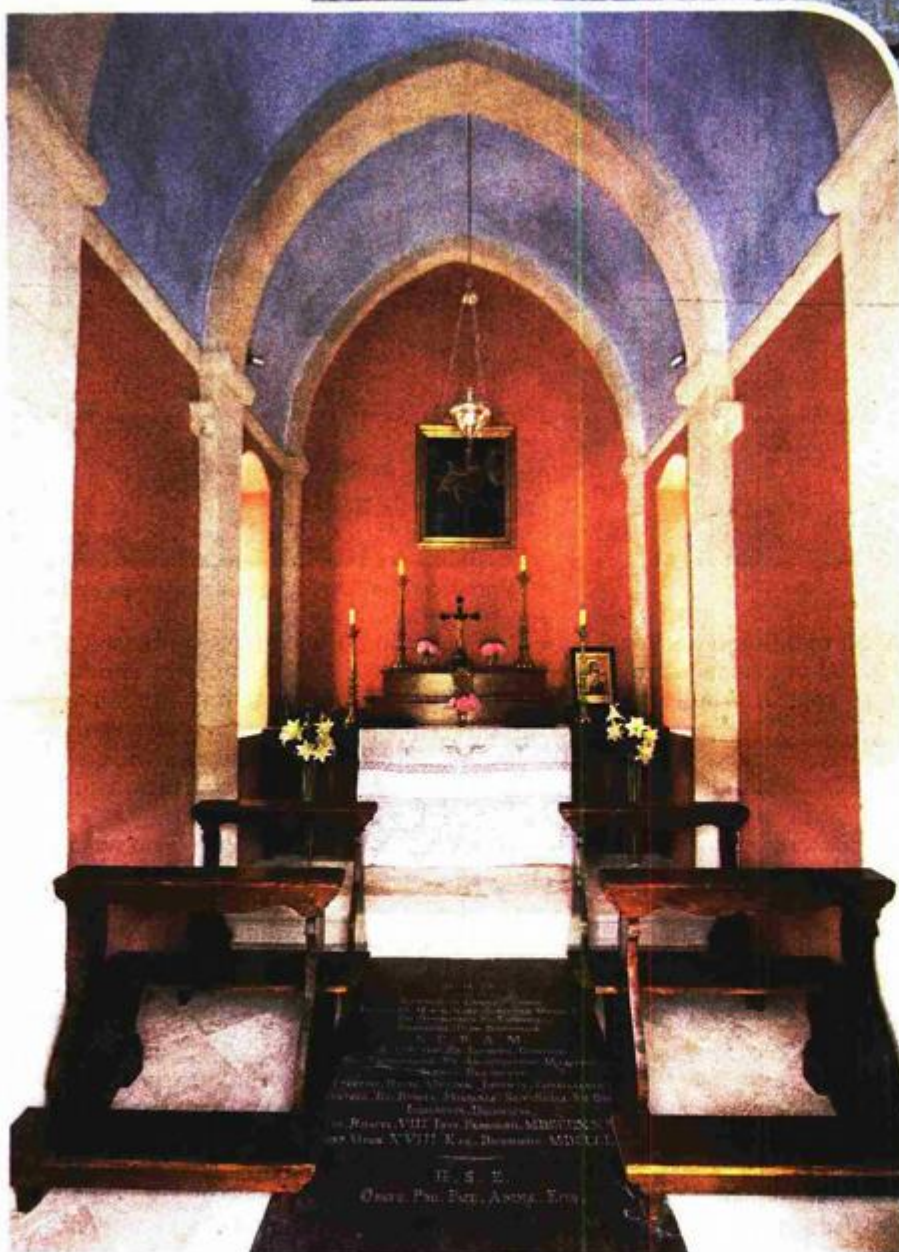
> **Koja će biti namjena obnovljenog ljetnikovca Bunić Kaboga? Poznato je kako će dio koristiti Hrvatski restauratorski zavod, a dio će biti namijenjen kulturnim sadržajima. O kakvim je sadržajima riječ?**

Predviđene su tri kategorije namjene, o kojima još uvijek razgovaramo. O tome će svoje mišljenje dati kulturno povjerenstvo Grada Dubrovnika. Sigurno ćemo dati prostora mladim dubrovačkim umjetnicima za izlaganje svojih radova.

> **Tko će time upravljati? Bit će registrirana nova**

Donatori obnove ljetnikovca, a svi su stranci.

U obiteljsku kapelicu, iz Graza su preneseni posmrtni ostaci Felnerova djeda Bernarda

privatna, nezavisna i dobrotvorna zaklada u Dubrovniku.

> **Rečeno je da će dio biti posvećen i obitelji Kaboga.**

To nije bio moj plan. Na moje veliko iznenađenje, tadašnji ministar kulture Bo-

žo Biškupić, na potpisivanju ugovora o financiranju obnove 2009. godine, u Ministarstvu kulture, odredio je jednu prostoriju ljetnikovca kao sobu Kaboga.

> **Predstavljani ste kao posljednji potomak obitelji Kaboga. Ko-**

► Obitelj Kaboga

Vlasteoska obitelj Kaboga prvi put se spominje u desetom stoljeću, a najpoznatiji članovi bili su Marojica, za kojeg se drži da je spasio Dubrovnik nakon potresa 1967., i Bernard Kaboga, feldmaršal uspješne karijere u austrijskoj armiji, u 19. stoljeću. Feldmaršal Kaboga pokopan je u obiteljskoj kapelici, a srce mu je u dubrovačkoj katedrali, prema starom običaju kojim se odavala počast velikanima. Inače, u kapelicu, uz sam ljetnikovac, ostaci predaka Iva Felnera preneseni su prije mjesec dana. Njegov djed Bernard umro je u Grazu, a ostaci djedovih roditelja, Helene i Heinricha, preneseni su s groblja sv. Mihajla u Dubrovniku. Felner nije jedini potomak Kaboga. Uz dvije sestre, i sam ima kćer i sina. Međutim, uz suprugu Ainu, jedini se angažirao s ciljem obnove obiteljskog ljetnikovca.

odim obnovu obiteljskog dvorca

> Svečano otvorenje 10. srpnja

Svečanost otvaranja ljetnikovca bit će upriličena 10. srpnja, na otvorenje Dubrovačkih ljetnih igara, a prve pozivnice Ivo Felner uručio je ministrici Zlatar Violčić i gradonačelniku Andru Vlahušiću, koji je izjavio da je ovdje riječ o 'daleko najvećoj donaciji u Dubrovniku nakon rata'. Gradonačelnik je u nedavnoj kampanji često kritiziran zbog odnosa prema kulturi i zaštiti prostora, osobito kada je riječ o gradnji na Srđu i komunikaciji s Društvom prijatelja dubrovačke starine o upravljanju zidinama. Medijsko predstavljanje obnove zdanja Bunić Kaboga, Vlahušić je iskoristio kako bi dao obećanje da ostali ljetnikovci, u vlasništvu ili suvlasništvu Grada Dubrovnika, neće dobiti komercijalnu namjenu niti će biti zatvoreni dubrovačkoj javnosti.

nosti ni restaurator, odgovorim da znam kako se sastavlja i vodi dobar tim.

> Jeste li tih godina dolazili ovdje u Dubrovnik i u ljetnikovac?

Dugo godina uopće nisam dolazio. Počeo sam dolaziti 2000., kad sam otišao u mirovinu i kad je trebalo riješiti neke druge probleme oko nasljedstva. Kad sam 2003. upitan, hoću li se prihvatiti obnove, odgovorio sam pozitivno jer me je taj zadatak fascinirao. Inače, kad mi govore o neostvarivosti nekog projekta, imam potrebu dokazati suprotno.

> U prošlom stoljeću, osobito od rata na ovamo, činilo se kako o ljetnikovcima Rijeke dubrovačke nema tko brinuti. Sporadično se pisalo u novinama o njihovom propadanju, državne i lokalne institucije su nalazile opravdanje u nedostatku novca, dok je Nada Grujić znanje i ljubav uložila pišući o njima; i tu je sve završavalo. Najednom se pojavite sa zakladom koja je spremna uložiti tri milijuna eura bez ikakvog zahtjeva za protuuslugom. Nismo navikli na takvu nesebičnost.

Donatori obnove ljetnikovca, a svi su stranci, imaju poseban odnos s Dubrovnikom. Njihov uvjet bio je da ovaj prostor bude kulturni centar. Ako tražite protuuslugu, više niste slobodni. Ovakvo, možemo aktivno sudjelovati u upravljanju i određivanju budućnosti ljetnikovca, a cilj je uvijek dobrobit grada i građana Dubrovnika. Nikada vlastiti! Moj je život posljednjih deset godina mogao biti mnogo jednostavniji, ali mene je fascinirao taj zadatak. Sad smo došli do kraja jedne faze i ulazimo u drugu, a to je korištenje ljetnikovca. Zašto nitko nije obnovio dubrovačke ljetnikovce? Najprije, oni su u lošem stanju i za obnovu je potrebna ogromna investicija. Izgubili su rezidencijalni karakter. Nadam se da će uskoro tu doći luka, jer ovi nesretni silosi devaluiraju vrijednost pozicije, kao i odlagalište građevinskog otpada preko puta. Osim navedenih prepreka, većina ljudi s kojima sam bio u kontaktu, bilo je spremno uložiti pod uvjetom da

to bude za vlastito korištenje ili da im donosi neki prihod. Ovi ljetnikovci nisu pogodni za jedno ni za drugo.

> Što mislite, koja je sudbina tih drugih ljetnikovaca u Rijeci dubrovačkoj?

Gradonačelnik ima ideju koja slijedi moj prvobitni koncept korištenja, ali na njemu je da o tome govori.

jekom samih radova dolazili smo do novih saznanja.

> Prije mjesec dana su u obiteljsku kapelicu preneseni ostaci vaših predaka.

Da, to je bio moj nono Bernard, koji je umro i pokopan u Grazu, i njegovi roditelji koji su bili pokopani na Mihajlu. Imali smo obiteljsko okupljanje na ko-

Mene emocije vraćaju u Dubrovnik, ali to je prošlost, a u prošlosti se ne može živjeti. Ovdje više ništa nemamo. Kad dođemo u Dubrovnik, moramo odsjesti u hotelu, a ja nisam tip koji voli hotele

> Nakon Drugog svjetskog rata, Kabogin dvorac bio je Dom za oporavak i odmor djece i mladih iz BiH. Te bivše korisnike, koji su se povezali internetom zahvaljujući objavljenim fotografijama na taraci dvorca, pozvali ste u Dubrovnik. Jesu li vam se javili? U ta ste doba, 1950-tih, s gondolom dolazili na Batahovinu posjećivati nonu koja je još živjela u ljetnikovcu.

Nije se više nitko javio, ali poziv stoji. Postoji roman „Provincijalac“, srpskog pisca Moma Kapora, koji je pisao o događajima u tom dobu u ovom ljetnikovcu i ljubavnoj aferi odgajatelja sa ženom koja se, čudnog li čuda, nazivala baš kao i moja nona. Samo, nona je bila već prestara za takvu avanturu.

> Supružnici Vetma projekanti su u ovoj obnovi. Kako biste opisali tu suradnju?

Fantastično! Kad sam došao do njih, pa to je kao jackpot! Moji prijatelji iz djetinjstva, Pavica i Čičo Obuljen su me savetovali, dosta toga naučili i odveli me u taj studio. Nisam se miješao u njihov posao, u razradu koncepta i njegovom provođenju. Ideja je bila pratiti smjernice Nade Grujić, a ti-

jem je dubrovački biskup Mate Uzinić posvetio kapelu i održao uistinu lijepu propovijed prepoznavši rad ljubavi u obnovi ovog ljetnikovca. Kad govorim o tome, preplavljuju me emocije. U svemu što činimo, treba znati da nas emocije vode.

> Planirate li povratak u Dubrovnik?

Rado dolazim i ubuduće ću rado dolaziti u posjet Dubrovniku. Ovaj put smo došli iz Švedske, odakle je moja supruga, i sad se tamo vraćamo gdje provodimo ljeto. U Dubrovniku smo ponovo za četiri tjedna, radi svečanosti otvorenja ljetnikovca. Doći će naša kćer sa sinom koji žive u Italiji, u blizini Pescare. Doći će i moj sin sa suprugom iz Švicarske. Kako kažu, što si stariji to više rebambiškaš. Mene emocije vraćaju u Dubrovnik, ali to je prošlost, a u prošlosti se ne može živjeti. Moj san bio je imati kućicu na Šipanu i barku, ali došao je rat i sve je ostalo na ideji. Ovdje više ništa nemamo. Kad dođemo u Dubrovnik, moramo odsjesti u hotelu, a ja nisam tip koji voli hotele.

naju poseban odnos s Dubrovnikom. Njihov uvjet bio je da ovaj prostor bude kulturni centar, kaže Ivo Felner/Foto:Nikša Duper

ja je sudbina obitelji Kaboga nakon 2. svjetskog rata?

Imam dvije mlade sestre, ali jedini se intenzivno i u javnosti bavim ovom obnovom obiteljske baštine. Za vrijeme rata, tu u ljetnikovcu je živjela moja none. I mi smo u početku rata, ali smo kasnije pošli na Lapad, pa na Boninovo. Poslije smo se vratili na Lapad a nakon 1945., moj otac je premješten u Karlovac i Zagreb gdje sam završio osnovnu školu i 1957. maturirao u zagre-

bačkoj Klasičnoj gimnaziji, u istoj školi koju je pohađala Nada Grujić. Tada nismo imali puno kontakta. Ne znam je li znala kakva će biti njezina budućnost; ja sigurno nisam znao kakva će biti moja. Poslije sam otišao na studij u Švicarsku, u Zürich, gdje sam diplomirao i doktorirao. Dobio sam dobnu ponudu farmaceutske tvrtke Ciba, u Baselu, kasnije Ciba-Geigy, a potom Novartis. Počeo sam u istraživanju, a završio u odjelu za tehnički

razvoj gdje sam promoviran šefa odjela sa 60 ljudi koji su radili na razvoju novih proizvodnih postupaka, sinteza, najprije za kliničke testove a poslije i za tržište. Početkom 2000. sam otišao u mirovinu. Tijekom svoje karijere sam imao priliku voditi međunarodne projekte, tako da sam skupio mnogo iskustva s vođenjem kompleksnih projekata. Kad me pitaju, kako možeš voditi ovaj projekt restauracije kad nisi arhitekt, povjesničar umjet-

> Sveto trojstvo restauratora

Brižnim radom svih sudionika obnove, dogodilo se nešto neuobičajeno. Potrošilo se čak i manje novca nego što je bilo planirano. Obim posla proširio se na uređenje interijera i vrta, a potom i spoja sa susjednim ljetnikovcem Stay u kojem je, također, smještena restauratorska radionica. Ravnatelj Hrvatskog restauratorskog zavoda Mario Braun kaže kako su prostor, ljudi i oprema, sveto trojstvo te struke.

- Stalno smo u trčanju za ta tri elementa – kaže Braun, pa napominje da je Dubrovnik, u kojem djeluju posljednjih 20 godina, primjer sredine koja njeguje kulturu.